NN 85/2019 (11.9.2019.), Odluka o uvjetima i načinu na koji ovlašteni mjenjači obavljaju mjenjačke poslove

HRVATSKA NARODNA BANKA

1744

Na temelju članka 46. stavka 5. Zakona o deviznom poslovanju (»Narodne novine«, br. 96/2003., 140/2005., 132/2006., 150/2008., 92/2009., 133/2009. – Zakon o platnom prometu, 153/2009., 145/2010. i 76/2013.) i članka 42. stavka 3. točke 12. Zakona o Hrvatskoj narodnoj banci (»Narodne novine«, br. 75/2008. i 54/2013.) Savjet Hrvatske narodne banke na sjednici održanoj 5. rujna 2019. godine donio je

ODLUKU

O UVJETIMA I NAČINU NA KOJI OVLAŠTENI MJENJAČI OBAVLJAJU MJENJAČKE POSLOVE

Opće odredbe

Članak 1.

(1) Ovom se Odlukom uređuju:

1. uvjeti za obavljanje mjenjačkih poslova, i to:

a) elementi ugovora o obavljanju mjenjačkih poslova

b) obilježja zaštićenog programa

c) uporaba certificiranog programa

2. način obavljanja mjenjačkih poslova

3. obveza i rokovi obavljanja izravne kontrole ovlaštenog mjenjača od strane ugovorne banke i

4. obveza izvješćivanja o prometu ovlaštenog mjenjača od strane ovlaštenog mjenjača i ugovorne banke.

(2) Ova se Odluka ne odnosi na mjenjačke poslove koje obavljaju banke.

Pojmovnik

Članak 2.

(1) Za potrebe ove Odluke pojmovi navedeni u ovom članku imaju sljedeće značenje:

1. *Blagajničko mjesto* jest dio mjenjačkog mjesta na kojem ovlašteni mjenjač obavlja mjenjačke poslove sa strankom i za potrebe obavljanja tih poslova koristi se računalom u koje je ugrađen certificirani program te blagajnom za sigurno čuvanje kuna, strane gotovine i čekova koji glase na stranu valutu.

2. *Banka* je kreditna institucija prema zakonu kojim se regulira poslovanje kreditnih institucija koja ima odobrenje za rad Hrvatske narodne banke.

3. *Certificirani program* jest zaštićeni program za koji je Hrvatska narodna banka izdala certifikat.

4. *Mjenjački automat (automat za otkup strane gotovine)* jest elektronički uređaj koji omogućava otkup strane gotovine te koji se smatra mjenjačkim mjestom na kojem se obavljaju mjenjački poslovi po posebnim uvjetima, na način propisan člankom 11. ove Odluke.

5. *Mjenjačka provizija* jest novčani iznos u kunama koji od stranke iz članka 6. stavka 1. ove Odluke naplaćuje ovlašteni mjenjač u skladu s člankom 10. stavkom 9. ove Odluke. Mjenjačka provizija izračunava se množenjem postotka mjenjačke provizije s umnoškom kupovnog tečaja strane valute i nominalnog iznosa strane gotovine ili nominalnog iznosa čeka koji glasi na stranu valutu te dijeljenjem dobivenog iznosa s brojem sto.

6. *Mjenjačko mjesto* jest prostorna i organizacijska jedinica ovlaštenog mjenjača u kojoj se obavljaju mjenjački poslovi, a može sadržavati jedno ili više blagajničkih mjesta te može biti dio poslovnog prostora u kojem se obavljaju i druge djelatnosti.

7. *Odgovorna osoba ovlaštenog mjenjača* jest osoba koja je ovlaštena za zastupanje pravne osobe koja je ovlašteni mjenjač ili vlasnik obrta koji je ovlašteni mjenjač ili druga osoba kojoj je osoba ovlaštena za zastupanje ili vlasnik obrta dao u nadležnost vođenje mjenjačkih poslova, uključujući i osobu koja obavlja mjenjačke poslove na mjenjačkom mjestu.

8. *Ovlašteni mjenjač* jest mjenjač kako je to uređeno člankom 46. stavkom 2. Zakona o deviznom poslovanju.

9. *Podnositelj zahtjeva* jest rezident pravna osoba, trgovac pojedinac, obrtnik, pravna osoba u osnivanju te fizička osoba koja namjerava obavljati mjenjačku djelatnost kao trgovac pojedinac odnosno obrtnik, koji Hrvatskoj narodnoj banci podnosi zahtjev za izdavanje odobrenja za obavljanje mjenjačkih poslova.

10. *Potvrda o autentičnosti ugovorenoga zaštićenog programa* potpisana je izjava proizvođača zaštićenog programa da je program koji je predmet ugovora između njega i podnositelja zahtjeva, odnosno ovlaštenog mjenjača, certificirala Hrvatska narodna banka.

11. *Potvrda o autentičnosti ugrađenoga zaštićenog programa* potpisana je izjava proizvođača zaštićenog programa da je ugrađeni program identičan onom programu za koji je s ovlaštenim mjenjačem sklopio ugovor o kupnji i za koji je izdao potvrdu o autentičnosti ugovorenoga zaštićenog programa.

12. *Predugovor o obavljanju mjenjačkih poslova* jest ugovor kojim se podnositelj zahtjeva i ugovorna banka obvezuju na sklapanje ugovora o obavljanju mjenjačkih poslova.

13. *Prigodno blagajničko mjesto* jest blagajničko mjesto na kojem ovlašteni mjenjač na mjestu i u vrijeme održavanja priredaba, sajmova ili sličnih događanja obavlja mjenjačke poslove.

14. *Povoljni kupovni tečaj* na tečajnoj listi ovlaštenog mjenjača jest iznos koji je veći od iznosa temeljnoga kupovnog tečaja.

15. *Povoljni prodajni tečaj* jest iznos koji je manji od iznosa temeljnoga prodajnog tečaja.

16. *Radni dan* jest svaki dan u kojemu ovlašteni mjenjač obavlja mjenjačke poslove.

17. *Temeljni kupovni tečaj* na tečajnoj listi ovlaštenog mjenjača jest najmanji kunski iznos koji ovlašteni mjenjač daje stranki iz članka 6. stavka 1. ove Odluke za jedinicu otkupljene strane valute.

18. *Temeljni prodajni tečaj* jest najveći kunski iznos koji ovlašteni mjenjač prima od stranke iz članka 6. stavka 1. ove Odluke za jedinicu prodane strane valute.

19. *Ugovor o kupnji zaštićenog programa* jest ugovor sklopljen između proizvođača zaštićenog programa i podnositelja zahtjeva, odnosno ovlaštenog mjenjača, u kojem je točno utvrđen program koji je predmet ugovora i kojim podnositelj zahtjeva, odnosno ovlašteni mjenjač, stječe pravo korištenja zaštićenog programa, a može biti sklopljen i pod uvjetom da stupi na snagu nakon dobivanja odobrenja za obavljanje mjenjačkih poslova.

20. *Ugovor o obavljanju mjenjačkih poslova* jest ugovor sklopljen između ugovorne banke i podnositelja zahtjeva, odnosno ovlaštenog mjenjača, u skladu s člankom 3. ove Odluke, a koji može biti sklopljen i pod uvjetom da stupi na snagu nakon dobivanja odobrenja za obavljanje mjenjačkih poslova.

21. *Ugovorna banka* jest kreditna institucija prema zakonu kojim se regulira poslovanje kreditnih institucija koja ima odobrenje za rad Hrvatske narodne banke, a čije odobrenje za rad sadržava i odobrenje za trgovanje za svoj račun ili za račun klijenta stranim sredstvima plaćanja uključujući mjenjačke poslove, te s kojom je podnositelj zahtjeva, odnosno ovlašteni mjenjač, sklopio ugovor ili predugovor o obavljanju mjenjačkih poslova.

22. *Zaštićeni program* jest računalni program koji udovoljava svim zahtjevima iz članka 4. ove Odluke.

(2) U smislu ove Odluke računalom se smatra i virtualno računalo, odnosno računalni program koji omogućava da dio računala djeluje kao zasebno računalo, a koje s računalom dijeli iste elemente sklopa.

Ugovor o obavljanju mjenjačkih poslova

Članak 3.

(1) Ugovorna banka može s jednim podnositeljem zahtjeva, odnosno ovlaštenim mjenjačem, sklopiti samo jedan ugovor o obavljanju mjenjačkih poslova.

(2) Podnositelj zahtjeva, odnosno ovlašteni mjenjač, za jedno mjenjačko mjesto može sklopiti ugovor o obavljanju mjenjačkih poslova samo s jednom bankom. Ako ovlašteni mjenjač ima više mjenjačkih mjesta, može sklopiti više ugovora o obavljanju mjenjačkih poslova, s različitim bankama.

(3) Ovlašteni mjenjač mora sklopiti ugovor o obavljanju mjenjačkih poslova za sva svoja mjenjačka mjesta.

(4) Ugovor o obavljanju mjenjačkih poslova mora sadržavati popis mjenjačkih mjesta za koje ugovorna banka i podnositelj zahtjeva, odnosno ovlašteni mjenjač, sklapaju ugovor o obavljanju mjenjačkih poslova.

(5) Ugovorna banka i ovlašteni mjenjač ugovaraju hoće li ovlašteni mjenjač pri obavljanju mjenjačkih poslova primjenjivati tečajeve s tečajne liste koju primjenjuje ugovorna banka ili tečajeve koje ovlašteni mjenjač sam određuje. Ako ovlašteni mjenjač i ugovorna banka ugovore da će ovlašteni mjenjač primjenjivati pri obavljanju mjenjačkih poslova tečajeve

s tečajne liste ugovorne banke, a ovlašteni mjenjač kupuje stranu gotovinu i čekove koji glase na stranu valutu odnosno prodaje stranu gotovinu za koju se tečajevi ne nalaze na tečajnoj listi ugovorne banke, za tu stranu gotovinu i čekove ugovorna banka i ovlašteni mjenjač ugovaraju primjenu tečajeva koje ovlašteni mjenjač sam određuje.

(6) Ako ugovorom o obavljanju mjenjačkih poslova nije drugačije uređeno, ovlašteni mjenjač može, osim ugovornoj banci, stranu gotovinu i čekove koji glase na stranu valutu, a koji proizlaze iz obavljanja mjenjačkih poslova, prodavati i drugoj banci.

(7) Ovlašteni mjenjač ne može prava i/ili obveze iz ugovora o obavljanju mjenjačkih poslova prenositi na treću osobu.

Zaštićeni program

Članak 4.

(1) Zaštićeni program jest računalni program koji omogućava:

1. izradu potvrda o otkupu i potvrda o prodaji te njihovo automatsko ispisivanje na pisaču

2. izradu izvješća »Blagajnički dnevnik za evidentiranje transakcija«, »Obračun dnevne blagajne – stanje blagajničkog dnevnika«, »Izvješće o kupnji odnosno prodaji strane gotovine i otkupu čekova koji glase na stranu valutu«, »Dnevnik otkupa strane gotovine i čekova koji glase na stranu valutu«, »Dnevnik prodaje strane gotovine«, »Pregled radnih dana tijekom kojih je ovlašteni mjenjač primjenjivao dvije tečajne liste«, »Pregled tečajnih lista na kojima je istovrsni tečaj bilo koje valute odstupao od tečaja iste valute na prethodnoj tečajnoj listi za više od 1%« i »Izvješće o broju ispisivanja potvrda o otkupu odnosno prodaji« na osnovi svih unesenih podataka

3. izradu i primjenu najviše dviju tečajnih lista tijekom jednoga radnog dana

4. da se nijedna transakcija u jednom radnom danu ne može obaviti bez tečajne liste izrađene u tom radnom danu koja se primjenjuje u vrijeme provođenja transakcije

5. da se iskazivanje i obračun mjenjačke provizije može izvršiti ako se ovlašteni mjenjač bavi jedino otkupom strane gotovine i čekova koji glase na stranu valutu ili, ako se bavi i otkupom i prodajom strane gotovine, samo pri otkupu stranih kovanica i

6. da se zapisi u izvješću »Blagajnički dnevnik za evidentiranje transakcija« bilježe prema vremenskom slijedu.

(2) Zaštićeni program mora omogućiti da se utvrdi jesu li prvotno pohranjeni podaci brisani, mijenjani ili dopunjavani.

(3) Zaštićeni program ne smije omogućiti izmjene, dopune i naknadno evidentiranje transakcija nakon zaključenja konačnog izvješća »Obračun dnevne blagajne – stanje blagajničkog dnevnika«.

(4) Zaštićeni program mora sadržavati datoteku s nadzornim procedurama koje omogućavaju da se utvrdi jesu li uneseni podaci brisani, mijenjani ili dopunjavani, a koju izrađuje Hrvatska narodna banka.

(5) Zaštićeni program mora u svako doba omogućiti prikaz i ispis podataka o transakcijama obavljenima svakoga radnog dana u tekućoj i u prethodnoj kalendarskoj godini te prikaz i ispis izvješća iz stavka 1. ovog članka za svaki radni dan u tekućoj i prethodnoj kalendarskoj godini.

(6) Potvrda o otkupu mora obvezno sadržavati:

1. tvrtku i osobni identifikacijski broj ovlaštenog mjenjača

2. tvrtku ugovorne banke

3. naziv potvrde, koji glasi: »Potvrda o otkupu«

4. serijski broj

5. brojčanu i slovnu oznaku otkupljene strane valute, u skladu s Popisom novčanih jedinica i njihovih oznaka, koji je sastavni dio Odluke o načinu otvaranja transakcijskih računa

6. iznos otkupljene strane gotovine odnosno iznos otkupljenog čeka koji glasi na stranu valutu

7. tečaj koji je primijenjen pri otkupu strane gotovine odnosno čeka koji glasi na stranu valutu

8. protuvrijednost, u kunama, otkupljene strane gotovine ili čeka koji glasi na stranu valutu

9. iznos obračunate mjenjačke provizije, u kunama, ako se ovlašteni mjenjač bavi jedino otkupom strane gotovine i čekova koji glase na stranu valutu ili, ako se bavi i otkupom i prodajom strane gotovine, samo na potvrdama o otkupu koje se izdaju pri otkupu stranih kovanica

10. datum i vrijeme transakcije (sat i minuta)

11. potpis odgovorne osobe ovlaštenog mjenjača odnosno osobe koja obavlja mjenjačke poslove na mjenjačkom mjestu (umjesto potpisa može biti strojno otisnuta šifra te osobe) i

12. serijski broj s tiskanog obrasca potvrde o otkupu, koji se unosi ako se ovlašteni mjenjač nije u trenutku kupnje, zbog opravdanih razloga, koristio certificiranim programom.

(7) Potvrda o prodaji mora obvezno sadržavati:

1. tvrtku i osobni identifikacijski broj ovlaštenog mjenjača

2. tvrtku ugovorne banke

3. naziv potvrde, koji glasi: »Potvrda o prodaji«

4. serijski broj

5. brojčanu i slovnu oznaku strane gotovine koja se prodaje, u skladu s Popisom novčanih jedinica i njihovih oznaka, koji je sastavni dio Odluke o načinu otvaranja transakcijskih računa

6. iznos prodane strane gotovine

7. tečaj koji je primijenjen u transakciji prodaje strane gotovine

8. protuvrijednost, u kunama, prodane strane gotovine

9. oznaku za platni instrument u kunama (gotovina – GOT)

10. datum i vrijeme transakcije (sat i minuta)

11. potpis odgovorne osobe ovlaštenog mjenjača odnosno osobe koja obavlja mjenjačke poslove na mjenjačkom mjestu (umjesto potpisa može biti strojno otisnuta šifra te osobe) i

12. serijski broj s tiskanog obrasca potvrde o prodaji, koji se unosi ako se ovlašteni mjenjač nije u trenutku prodaje, zbog opravdanih razloga, koristio certificiranim programom.

(8) Prvoga radnog dana u novoj kalendarskoj godini zaštićeni program mora omogućiti otvaranje poslovnih knjiga za novu godinu te mora završna stanja od prethodne kalendarske godine prenijeti kao početna stanja u novu kalendarsku godinu. Prvoga radnog dana u novoj kalendarskoj godini serijski broj svake vrste transakcije i tečajne liste započinje brojem 1.

(9) Zaštićeni program mora udovoljavati i svim ostalim zahtjevima iz ove Odluke te biti u skladu s Uputom za izradu zaštićenog programa za obavljanje mjenjačkih poslova ovlaštenih mjenjača.

Uporaba certificiranog programa

Članak 5.

(1) Ovlašteni mjenjač dužan je u obavljanju mjenjačkih poslova koristiti se na svakom blagajničkom mjestu računalom u koji je ugrađen certificirani program.

(2) Ovlašteni mjenjač dužan je sve transakcije povezane s mjenjačkim poslovanjem evidentirati uporabom certificiranog programa te ne smije provoditi transakcije povezane s mjenjačkih poslovanjem ako te transakcije nisu dio funkcionalnosti certificiranog programa.

(3) Ovlašteni mjenjač dužan je na svakom blagajničkom mjestu voditi sva izvješća uporabom certificiranog programa.

(4) Izvješće »Obračun dnevne blagajne – stanje blagajničkog dnevnika« može biti izrađeno kao privremeno i kao konačno. Privremeno izvješće »Obračun dnevne blagajne – stanje blagajničkog dnevnika« može se izraditi tijekom radnog dana. Prije izrade sljedeće tečajne liste ovlašteni mjenjač dužan je izraditi konačno izvješće »Obračun dnevne blagajne – stanje blagajničkog dnevnika«. Konačno stanje blagajne u izvješću »Obračun dnevne blagajne – stanje blagajničkog dnevnika« jest zbroj početnog stanja i svih obavljenih transakcija za svaku valutu posebno, na temelju primjene jedne tečajne liste. Konačno stanje blagajne uspoređuje se s iznosom gotovine i čekova u blagajni, a moguće se razlike zasebno knjiže u poslovne knjige.

(5) Ako ovlašteni mjenjač tijekom istoga radnog dana mijenja tečajnu listu, prije izmjene tečajne liste dužan je izraditi konačno izvješće »Obračun dnevne blagajne – stanje blagajničkog dnevnika«.

(6) Izvješća »Blagajnički dnevnik za evidentiranje transakcija« i »Obračun dnevne blagajne – stanje blagajničkog dnevnika« potpisuje odgovorna osoba ovlaštenog mjenjača ili osoba koja obavlja mjenjačke poslove na mjenjačkom mjestu.

(7) Podaci iz izvješća »Obračun dnevne blagajne – stanje blagajničkog dnevnika« unose se u poslovne knjige.

(8) Kada se zbog opravdanih razloga ovlašteni mjenjač ne može koristiti certificiranim programom, dužan je voditi izvješća »Blagajnički dnevnik za evidentiranje transakcija« i »Obračun dnevne blagajne – stanje blagajničkog dnevnika« ručno te nakon prestanka tih razloga unijeti podatke o obavljenim transakcijama za određeni radni dan i voditi sva obvezna izvješća s pomoću certificiranog programa, u skladu s Odlukom.

(9) Za korištenje računalnim programom koji nije certificiran odgovorna je, osim ovlaštenog mjenjača, i osoba koja ga je ugradila ili izvršila naknadne preinake.

(10) Ovlašteni mjenjač ne smije se koristiti certificiranim programom za evidentiranje transakcija koje ne proizlaze iz mjenjačke djelatnosti, uključujući primanje i davanje novčanih pozajmica.

Način obavljanja mjenjačkih poslova

Članak 6.

(1) Ovlašteni mjenjači smiju mjenjačke poslove obavljati samo sa sljedećim strankama:

– rezidentima iz članka 2. stavka 1. točaka 4. i 5. Zakona o deviznom poslovanju i

– fizičkim osobama nerezidentima iz članka 2. stavka 2. Zakona o deviznom poslovanju.

(2) Ovlašteni mjenjač na jednom mjenjačkom mjestu može samo:

1. kupovati stranu gotovinu i/ili otkupljivati čekove koji glase na stranu valutu i prodavati stranu gotovinu ili

2. samo kupovati stranu gotovinu i/ili otkupljivati čekove koji glase na stranu valutu.

(3) Ovlašteni mjenjač otkupljuje stranu gotovinu i čekove koji glase na stranu valutu isključivo za gotovinu u kunama te prodaje stranu gotovinu isključivo za gotovinu u kunama.

(4) Ovlašteni mjenjač ne smije prodavati stranu gotovinu za čekove niti naplaćivati stranu gotovinu putem platnih kartica ili drugih platnih instrumenata.

Članak 7.

(1) Ovlašteni mjenjač može obavljati mjenjačke poslove na jednom ili na više mjenjačkih mjesta.

(2) Mjenjačko mjesto u zračnoj luci i pristaništu ne može biti smješteno u prostoru namijenjenom za dolazak putnika u međunarodnom prometu odnosno na cestovnom graničnom prijelazu ne može biti smješteno između carinske i/ili policijske kontrole Republike Hrvatske i carinske i/ili policijske kontrole susjedne države.

(3) Ovlašteni mjenjač mora, osim mjera za smanjenje rizika i poboljšanje zaštite osoba koje obavljaju mjenjačke poslove u skladu s propisom kojim je uređena zaštita novčarskih institucija, na svakome mjenjačkom mjestu također imati:

1. presliku odobrenja Hrvatske narodne banke za obavljanje mjenjačkih poslova

2. istaknut natpis »Mjenjačnica«; ako ovlašteni mjenjač u istome poslovnom prostoru osim mjenjačkih obavlja i druge poslove, natpis »Mjenjačnica« mora istaknuti u dijelu prostora u kojem obavlja samo mjenjačke poslove

3. istaknutu važeću tečajnu listu s tečajevima stranih valuta kojima trguje, na mjestu i na način vidljiv strankama

4. istaknutu informaciju o tome koristi li se tečajnom listom koju primjenjuje njegova ugovorna banka ili se koristi vlastitom tečajnom listom, na mjestu i na način vidljiv strankama

5. iznimno od točke 4. ovog stavka, ako se ovlašteni mjenjač na određenome mjenjačkom mjestu koristi tečajevima s tečajne liste koju primjenjuje ugovorna banka, a na tom mjenjačkom mjestu trguje i valutama kojima ne trguje ugovorna banka, dužan je na mjestu i na način vidljiv strankama istaknuti i informaciju o tome za koje se valute koristi tečajevima koje sam određuje

6. istaknutu obavijest o postotku mjenjačke provizije (ako ovlašteni mjenjač naplaćuje mjenjačku proviziju) na mjestu i na način vidljiv strankama

7. istaknutu obavijest o tvrtki ugovorne banke s kojom ima sklopljen ugovor o obavljanju mjenjačkih poslova za to mjenjačko mjesto, na mjestu i na način vidljiv strankama i

8. na mjestu i na način vidljiv strankama obavijest sljedećeg sadržaja: »Za svaku kupnju ili prodaju strane gotovine i otkup čekova koji glase na stranu valutu mjenjačnica vam je dužna izdati potvrdu o otkupu odnosno potvrdu o prodaji.«

(4) Natpis iz stavka 3. točke 2., informacije iz točaka 4. i 5. te obavijesti iz točaka od 6. do 8. ovog članka moraju biti napisane na hrvatskom i engleskom jeziku.

(5) Ako se ovlašteni mjenjač u istome poslovnom prostoru, osim mjenjačkom djelatnosti, bavi i drugim djelatnostima, a stranu gotovinu i čekove drži u trezoru, gotovina i čekovi koji proizlaze iz mjenjačke djelatnosti moraju biti odvojeni od gotovine i čekova koji proizlaze iz obavljanja druge djelatnosti.

(6) Ovlašteni mjenjač unutar mjenjačkog mjesta ne smije imati gotovinu ili čekove koji nisu evidentirani certificiranim programom ili za koje ne postoji odgovarajuća dokumentacija.

(7) Za potrebe nadzora nadzornog tijela iz članka 58. stavka 2. Zakona o deviznom poslovanju i izravne kontrole ugovorne banke, na svakome mjenjačkom mjestu treba biti raspoloživa i sljedeća dokumentacija:

1. preslika ugovora o obavljanju mjenjačkih poslova za to mjenjačko mjesto

2. preslika rješenja o upisu mjenjačke djelatnosti u sudski odnosno obrtni registar

3. potvrda o autentičnosti ugovorenoga zaštićenog programa

4. tečajne liste ovlaštenog mjenjača, potvrde o otkupu odnosno potvrde o prodaji i izvješća »Blagajnički dnevnik za evidentiranje transakcija«, »Obračun dnevne blagajne – stanje blagajničkog dnevnika«, »Dnevnik otkupa strane gotovine i čekova koji glase na stranu valutu«, »Dnevnik prodaje strane gotovine« »Izvješće o kupnji odnosno prodaji strane gotovine i otkupu čekova koji glase na stranu valutu«, »Pregled radnih dana tijekom kojih je ovlašteni mjenjač primjenjivao dvije